

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kód materiálu:	VY_12_INOVACE_07_MAOROVÉ		
Název materiálu:	Maorové		
Předmět:	Zeměpis	Ročník:	6.
Časová dotace:	45 min	Datum ověření:	14. 6. 2012
Jméno autora:	Mgr. Božena Přikrylová		
Klíčová slova:	Nový Zéland, Maorové, legendy, setkání s bělochy, volební právo žen, tanec haka.		
Výchovné a vzdělávací cíle:	Žáci znají, kdo jsou původní obyvatelé Nového Zélandu. Vysvětlí pojem haka. Popíší polohu Nového Zélandu. Vyhledají informace na internetu.		
Rozvíjené klíčové kompetence:	Žák čte s porozuměním. Vnímá a respektuje odlišnost rozdílných kultur na Zemi.		
Anotace, metodický list:	Materiál přibližuje dětem původní obyvatele Nového Zélandu, jejich tradice, odlišnost. Je určen k rozvoji čtenářských dovedností žáků.		
Použité zdroje:	<p>TOVARYŠ, Zdeněk. Maorové. In: <i>Nový Zéland: Maorové</i> [online]. [cit. 2012-06-13]. Dostupné z: www.novy-zeland.estranky.cz - Maorové:</p> <p><i>Citace k obrázkům:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vlajka Nového Zélandu http://www.novy-zeland.estranky.cz/img/picture/44/flag.jpg • Maorský král Tawaiho 1895 http://www.novy-zeland.estranky.cz/img/picture/38/MaoriKingNewZealandPhoto1895tawaiho-kopie.jpg • Maorská žena Rotorua 1895 http://www.novy-zeland.estranky.cz/img/picture/40/MaoriRotoruaNewZealand1895-kopie.jpg • Maorská rodina 1917 http://www.novy-zeland.estranky.cz/img/picture/43/MaoriFamilyNewZealandPhoto1917-kopie.jpg • Maorský náčelník http://www.novy-zeland.estranky.cz/img/picture/42/NEW%2520ZEALAND%2520old%2520phot%2520of%2520MAORI%2520CHIEF-kopie.jpg • Haka http://www.novy-zeland.estranky.cz/img/picture/47/t%C5%99i-mao%C5%99i.jpg 		

*Tento výukový materiál byl vytvořen v rámci projektu EU peníze školám.
Základní škola a Mateřská škola Veřovice, příspěvková organizace*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Popis hodiny

Děti pracují ve čtyřčlenných skupinách, mají k dispozici zeměpisný atlas světa, každý dostane vlastní text.

Evokace –

- *Co mají společného kiwi, ragby, Wellington a Tichý oceán? (Nový Zéland)*
- *Formulace cíle – Naučíte se, kdo jsou původní obyvatelé Nového Zélandu, poznáte některé jejich tradice, že se jejich zvyky liší od našich.*

Uvědomění si významu –

- Učitel podá instrukci k čtení s předčítáním – jeden ze skupiny čte text nahlas, ostatní s ním čtou stejný text potichu. Po přečtení odstavce si ve skupině řeknou nahlas, o čem právě četli. Poznačí si, čemu nerozuměli. Takto se postupně střídají, až text dočtou.
- Učitel rozdává všem text. Čtení.
- Společná diskuse nad textem. Zodpovězení otázek.
- Zápis – do připraveného nakopírovaného textu, žáci pracují ve skupinách.

Reflexe –

- Společná kontrola zápisu
- Tanec haka – ukázka tance s možností se ho naučit
- Tanec haka před ragbyovým zápasem
- Následující úkol plní žáci jenom v případě dostatku času: *Namaluj do sešitu obrázek maorského bojovníka.*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

MAOROVÉ

Děti pracují ve čtyřčlenných skupinách, mají k dispozici zeměpisný atlas světa, každý dostane vlastní text.

Evokace –

- *Co mají společného kiwi, ragby, Wellington a Tichý oceán? (Nový Zéland)*
- *Formulace cíle – Naučíte se, kdo jsou původní obyvatelé Nového Zélandu, poznáte některé jejich tradice, že se jejich zvyky liší od našich.*

Uvědomění si významu –

- Učitel podá instrukci k čtení s předčítáním – jeden ze skupiny čte text nahlas, ostatní s ním čtou stejný text potichu. Po přečtení odstavce si ve skupině řeknou nahlas, o čem právě četli. Poznačí si, čemu nerozuměli. Takto se postupně střídají, až text dočtou.
- Učitel rozdává všem text. Čtení.
- Společná diskuse nad textem. Zodpovězení otázek.
- Zápis – do připraveného nakopírovaného textu, žáci pracují ve skupinách.

Reflexe –

- Společná kontrola zápisu
- Tanec haka – ukázka tance s možností se ho naučit
- Tanec haka před ragbyovým zápasem
- Následující úkol plní žáci jenom v případě dostatku času: *Namaluj do sešitu obrázek maorského bojovníka.*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zápis

Nový Zéland

Hlavní město:	Wellington
Rozloha:	268 680 km ²
Počet obyvatel:	4 414 400
Oficiální jazyk:	Angličtina
Státní zřízení:	konstituční monarchie, člen Commonwealthu

- **Vyspělý stát**, Severní ostrov, Jižní ostrov.
- Hornatý **povrch**, činné sopky, gejzíry, pozoruhodná **příroda** (deštné lesy, kivi jižní, pukeko = slípka nelétavá)
- **Zemědělství**: pěstování obilí, zeleniny, ovoce, chov ovcí a skotu
- **Rybolov**
- **Těží se**: uhlí, železná ruda
- **Průmysl**: strojírenský, hutnický, chemický, potravinářský, dřevozpracující
- **Města**: Wellington, Auckland
-

Doplňte následující zápis, informace vyhledejte v textu Maorové.

Původní obyvatelé:

Jak vznikly podle pověsti Novozélandské ostrovy?

Odkud a kdy připluli Maorové na Nový Zéland?

Jak se jmenuje maorský válečný tanec?

K čemu sloužil?

Který cestovatel objevil jako první běloch roku 1642 Nový Zéland?

Proč se tento cestovatel na Nový Zéland už nevrátil?

Který cestovatel navázal s obyvateli Nového Zélandu přátelské vztahy?

Co vzali nebo dali bílí osadníci Novému Zélandu?

K zabezpečení práv Británie byla mezi guvernérem Williamem Hobsonem, zastupujícím britskou korunu, a mezi 400 maorskými kmenovými náčelníky podepsána v roce 1840 Waitangi dohoda. Co tento dokument zabezpečoval?

Co získaly Maorky jako první ženy na světě?

Co na počátku 20. století znamenalo pro maorskou společnost téměř zkázu?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zápis - řešení

Nový Zéland

Hlavní město:	Wellington
Rozloha:	268 680 km ²
Počet obyvatel:	4 414 400
Oficiální jazyk:	Angličtina
Státní zřízení:	konstituční monarchie, člen Commonwealthu

- **Vyspělý stát**, Severní ostrov, Jižní ostrov.
- Hornatý **povrch**, činné sopky, gejzíry, pozoruhodná **příroda** (deštné lesy, kivi jižní, pukeko = slípka nelétavá)
- **Zemědělství**: pěstování obilí, zeleniny, ovoce, chov ovcí a skotu
- **Rybolov**
- **Těží se**: uhlí, železná ruda
- **Průmysl**: strojírenský, hutnický, chemický, potravinářský, dřevozpracující
- **Města**: Wellington, Auckland

Doplňte následující zápis, informace vyhledejte v textu Maorové.

Původní obyvatelé: Maorové

Jak vznikly podle pověsti Novozélandské ostrovy? Polobůh Maui šel rybařit se svými bratry. Za krátkou chvíli se mu podařilo ulovit velikánskou rybu. Z této ryby se stal Severní ostrov Nového Zélandu, který Maorové pojmenovali Te ika a Maui (ryba Mauiho). Jižní ostrov Maorové nazývali Te waka a Maui (kanoé Mauiho), na které Maui seděl, když rybařil a "ulovil" Severní ostrov.

Odkud a kdy připluli Maorové na Nový Zéland? Z Polynésie někdy před zhruba 1000 lety.

Jak se jmenuje maorský válečný tanec? Haka.

K čemu sloužil? Válečný maorský tanec na zastrašení nepřítele.

Který cestovatel objevil jako první běloch roku 1642 Nový Zéland? Abel Tasman.

Proč se tento cestovatel na Nový Zéland už nevrátil? Po přistání bylo několik členů jeho posádky domorodci zabito.

Který cestovatel navázal s obyvateli Nového Zélandu přátelské vztahy? James Cook.

Co vzali nebo dali bílí osadníci Novému Zélandu? Téměř vyhubili tuleně a velryby. Přivezli do života maorské společnosti nemoci, prostituci a svojí poptávkou po potetovaných hlavách náčelníků poražených kmenů přivodili nepokoj mezi maorskými kmeny. V roce 1814 první misionář přinesl křesťanství. Překlad Bible byl vůbec prvním psaným textem v maorštině.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

K zabezpečení práv Británie byla mezi guvernérem Williamem Hobsonem, zastupujícím britskou korunu, a mezi 400 maorskými kmenovými náčelníky podepsána v roce 1840 Waitangi dohoda. Co tento dokument zabezpečoval? Tento dokument královně zabezpečoval vládu nad Novým Zélandem, Maorům udělil britské občanství a zaručil jim právo zůstat na svém území, vlastnit půdu, lesy a lovit zvěř.

Co získaly Maorky jako první ženy na světě? Roku 1893 volební právo.

Co na počátku 20. století znamenalo pro maorskou společnost téměř zkázu? Chřipka.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

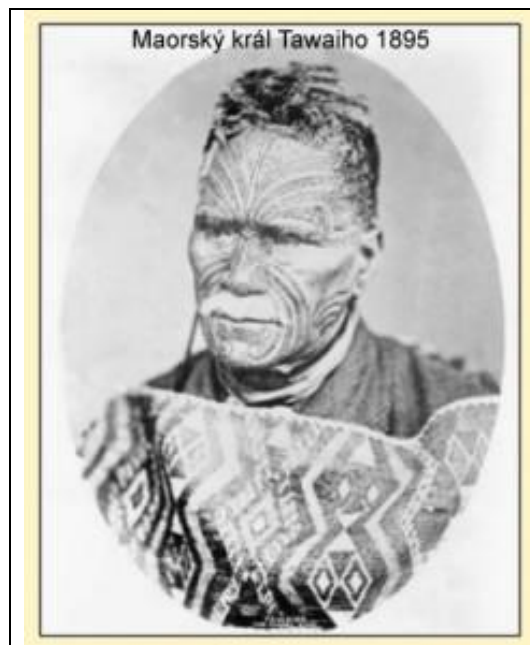
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Maorové

Dlouhou dobu po stvoření světa - poté co Tane mahuta stvořil ženu z červené země, vdechl život do jejích nozder, splodil s ní dceru, která se také stala jeho manželkou a porodila mu další dcery, a poté, co se událo ještě další mnohé - polobůh Maui, který žil v Hawaiki, šel rybařit se svými bratry.

Pluli hlouběji a hlouběji do moře. Maui vytáhl svůj kouzelný háček na ryby (čelist své prabáby), uvázal na něj pevný provaz a hodil jej ze své kanoe do vody. Za krátkou chvíli se mu podařilo ulovit velkánskou rybu. Z této ryby se stal Severní ostrov Nového Zélandu, který Maorové pojmenovali Te ika a Maui (ryba Mauiho). Jižní ostrov Maorové nazývali Te waka a Maui (kanoe Mauiho), na které Maui seděl, když rybařil a "ulovil" Severní ostrov.

Doufám, že se vám legenda líbila. Je jednou z mnoha, která se v ústní podobě mezi Maory dědí z generace na generaci (písemnou podobu dostaly až ve 20. století) a která vypovídá o bohaté fantazii a kulturních základech maorské společnosti. Přestože před příchodem Maorů na Nový Zéland žili na ostrově obyvatelé, o jejichž původu a existenci se toho neví o moc více, než že byli lovci ptáka moa, Maorové jsou velmi často považováni za první osadníky. Na Zéland připluli z Polynésie někdy před zhruba 1000 lety. Nový Zéland byl v jejich očích ostrovem ohromným v porovnání s ostatními tichomořskými ostrůvky. Nazvali jej Aotearoa - země dlouhého bílého oblaku. Maori v minulosti měli velmi pevně zabudovanou hrdost k příslušnosti kiwi - kmeni jako k základní jednotce společnosti. Whenau - širší rodina se všemi strýci, bratranci a tetičkami byla něco jako jeho "subjednotka".

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V kmene existovala přísná hierarchie, od nejvyšších náčelníků - rangatira až po otroky, kteří byli většinou válečnými zajatci z mezikmenových válek. Struktura hierarchie se mezi těmito póly lišila podle kmene. Také ženy měly v jednotlivých kmenech odlišné postavení. Každopádně mezi kmenovou "šlechtu" patřil kněz - tohunga, který, jak Maori věřili, byl ve spojení s duchem světa skrze meditaci s bohy a který znal minulost a genealogii celého kmene.

Ve vysoké úctě byli chováni tanečníci haka (válečný maorský tanec na zastrašení nepřítelů), hudebníci a řezbáři - whakairo, jejichž umění bylo podle Maorů darem od bohů. Do svého díla pak vkládali část své duše. Tradičním materiálem bylo dřevo, ze kterého vyráběli sochy a sošky lidí a bohů. Zářivé oči dřevěných figur byly vykládané perletí z mušlí - paua. Kromě dřeva jsou Maorové známí svými výrobky z kostí a greenstone (nephrit), což je velmi tvrdý zelený kámen. Z těch pak vyráběli šperky a lovecké náčiní (nože, sekerky, háčky na ryby..).

Nebýt příchodu bělochů, mohli si Maorové na Zélandu žít velmi pokojně v souladu s přírodou, pro zpestření občas nějaká ta mezikmenová válka. Prvním bílým objevitelem Zélandu byl holandský mořeplavec Abel Tasman, který v roce 1642 obeplul Austrálii a pokračoval dále podél západního pobřeží Zélandu. Tento ostrov se však nejevil příliš

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

přátelským, a tak poté, co po přistání bylo několik členů jeho posádky domorodci zabito (a jak praví zlí jazykové i snědeno), odrazil od ostrova a už se sem nikdy nevrátil. Následující století život na Zélandu pokračoval ve starých kolejích bez bílých vetřelců.

Až v roce 1769 připlul Brit James Cook se svojí lodí Endeavour přijít této záhadné zemi na kloub. Podle zápisu z plavby Tasmana, který poznal pouze západního pobřeží, mohl být Nový Zéland spojen východní částí s pověstným jižním kontinentem. Podle tehdejší kosmologie a jejího zákona rovnováhy musel existovat veliký světadíl na jižní polokouli jako protipól k Euroasii. Cook obeplul Severní i Jižní ostrov, navázal s Maory přátelské vztahy prohlásil zemi za majetek britské koruny a pokračoval dále do Austrálie.

Prvními dočasnými bílými osadníky Nového Zélandu byli námořníci, kteří zde téměř vyhubili tuleně, a velrybáři, kteří udělali to samé s velrybami. Oni také přivezli do života maorské společnosti nemoci, prostituci a svojí poptávkou po potetovaných hlavách náčelníků poražených kmenů přivodili nepokoj mezi maorskými kmeny. V roce 1814 první misionář, Samuel Marsden, přinesl na Zéland křesťanství. Překlad Bible byl vůbec prvním psaným textem v maorštině. Od počátku 19. století se na Zéland začali stěhovat první stálí obyvatelé z Británie, které Maorové nazývali a dodnes nazývají Pakeha.

K zabezpečení práv Británie byla mezi guvernérem Williamem Hobsonem, zastupujícím britskou korunu, a mezi 400 maorskými kmenovými náčelníky podepsána v roce 1840

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Waitangi dohoda. Tento dokument královně zabezpečoval vládu nad Novým Zélandem, Maorům udělil britské občanství a zaručil jim právo zůstat na svém území, vlastnit půdu, lesy a lovit zvěř. Definice správy nad svými pozemky však byla v britském originále uvedena odlišně od maorského překladu a podle Maorů, kteří o spravedlivosti Waitangi dohody vedou spory dodnes, je velmi poškodila.

Nutno říci, že na rozdíl od amerických Indiánů a australských Aboriginů, Maori byli bílou společností uznáváni za téměř spoluobčany. Od roku 1867 směli dokonce volit své čtyři zástupce do parlamentu a Maorky dostaly volební právo ve stejném roce jako bílé Novozélandčanky, tedy 1893 jako první ženy na světě. Od doby Waitangi dohody, kdy na Zélandu žilo 90.000 Maorů a 2000 bělochů, se společnost velmi změnila. Války mezi maorskými kmeny a příliv dalších Pakeha, kteří na počátku 20. století na ostrov přivezli chřipku, znamenali pro maorskou společnost téměř zkázu. Vliv bílé společnosti se projevil i na způsobu života. Maori, kteří na základě nespravedlivých smluv přišli o většinu půdy, strádali, a chtě nechtě se museli přizpůsobit zvykům bílé populace. V sedmdesátých letech dvacátého století již 65 procent Maorů žilo ve městech.

Haka

Většina lidí zná důvěrně rázný tanec, který předvádějí novozélandská sportovní mužstva před začátkem mezistátních utkání.

Tento nápadný prvek je vždy bouřlivým zahájením, ale jen málo diváků zná jeho původ. Běžně se nazývá "Maorský válečný tanec", v řeči domorodých Maorů "haka pukana". Haka je obecný termín pro mnoho různých tanců, které jsou doplněny písněmi a dějem.

V kontrastu s posunky (pukana), provázenými výkřiky, hrozivým refrénem, koulením očima, vyplazováním jazyka, dupáním nohou je tanec poi, s elegancí předváděný ženami, s jemným, ale rázným refrénem, doplňovaným vířením malého, dřívě lněného míčku (poi), nacpaného chmýřím sítiny (raupo), který se ale dnes většinou vyrábí z moderních materiálů.

[Haku se můžete naučit ZDE](#)

Maori haka .

Haka před rugbyovým utkáním

Haka před rugbyovým utkáním

<http://www.novy-zeland.estranky.cz/>

TOVARYŠ, Zdeněk. Maorové. In: *Nový Zéland: Maorové* [online]. [cit. 2012-06-13]. Dostupné z: www.novy-zeland.estranky.cz - Maorové: